

School
de de
lecten
us der
ig saldo
orming
nds ten
ften en
nte van
12 stu-
dersteu-
72835.

opmer-
n, toen
stel van
Amster-
Minister
Onder-
geering
len voor
urij ge-
den des-
dien. Ho-
oger
olg van
isser en
En de
logen en
voering
de reeds
p, waar-
op eene
oek zou
l van de

stie hier

cort aan
reef, dat
tal jaren
logische
op den
ame van
had, om
geering
termijn
ing dan
ange-
e voor-
het zou
gewest,
bij de
orstellen

te wijze,
een ele-
raffelloos

woorden
gen zal.
schrift
st. Wan-
rookleur
niet een-
der den
en de
rs in die
van
ken van
en geest.
het Hol-
chreven,
er soort-
gebezigd
Christus
heeren
Heere;
nke kin-
Vader,
en, maar
ge God.
elst, de
te doen
van dien
sten zal
aandui-
gebruikt
hriven;
het zou

taal, die
oldleier
ad, hoort
te heilige
in Heere
trekking
rdt aan-
gemeene
cheiden.
e, omdat
n eigen-
ulken in
Avond-
ge-
ods is
ddelijke
zijn tal
de Ge-

der be-
sten tijd
de ge-
nen van
de duiden
dit niet
ge maar
alleen
In het
gewone
van de
ten en
dijft de
bedoelt
En de
daarin,
hoofd-
Bijbel
in die
arakter

van den Bijbel louchent en hem alleen als een gewoon menschelek boek beschouwt. Natuurlijk is dit niet de bedoeling van degenen, die ook in onze kring van schrift, schriftspiraat, schriftbewijs en schriftleer schrijven, maar ook de schijn dient vermeden te worden, alsof men tot in de spelling der woorden toe liefst bij de modernen zich aansluit. De vroomheid der taal lijkt er schade door en de eerbied voor de Schrift kon er door worden verzwakt.

Dr. H. H. K.

Leestafel.

L. Dr. P. J. W. KLAARHAMER, TAAL EN LOON VAN DEN EVANGELIEDIENAR. Utrecht - P. den Boer - 1916.

In Augustus was het vijf-en-twintig jaar geleden, dat Dr. KLAARHAMER als predikant in de Gereformeerde Kerk van Utrecht kwam. Naar aanleiding van dit feit hield hij de gedenkrede, die hier in druk voor mij ligt.

Het is een preek uit 1 Corinthen 3: 5-9. Op dat uit leg ik nadruk, want metterdaad is dit gedenkwort gegroeid uit dat Schriftwoord. Maar, gelijk de druiwen zich verbijzonderen naar de gesteldheid van den grond waarin de wijstok waaraan zij groeien geplant is, zoo is het ook met dit gedenkwort uit dat Schriftwoord. Zonder dat aan den eisch van de Schrift te laten zeggen wat zij zegt, ook maar iets is te kort gedaan, *preft* men toch uit dit gedenkwort, dat uit dat Schriftwoord gegroeid is het bijzondere, het heel individuele der persoonlijkheid van dezen prediker.

En dat bijzondere komt allereerst uit in die vele korte, aphoristische, spits-puntige zinnen, die KLAARHAMER, door op de *pointe* van zoo'n zinnetje met eigenaardig stemgeluid de klem te leggen, bij zijn hoorders er veelal weet te doen ingaan als prikkelen en nagelen.

Dan niet alleen aan den vorm, maar ook aan den inhoud van deze preek komt dat heel individuele van zijn persoonlijkheid uit.

Zeker, hij is te goed exegete om de Schrift niet te laten zeggen wat ze zegt. Maar, wanneer wij zijt eenmaal in zijn bewustzijn is ingesplant, ondergaat het daar de inwerking der eigenaardige gesteldheid van al wat in zijn bewustzijn functioneert: van zijn denken, zijn voelen, zijn willen.

Terecht is hij zich bewust, dat in deze vijf verzen van zijn tekst gesproken wordt van de taal en het loon van den Evangeliedienaar. Maar hij weet ook wat hij daarmee in de eerste bediening des Woords na volbrachten 25-jarigen dienst in Utrecht kerk te doen heeft en ook wil hij wat hij weet. Het Schriftwoord doet, naar hij weet, van de taal en het loon van den Evangeliedienaar spreken, gaat hij u ontvooien.

Het is hem de klem, het zaad waaruit zijn in den gedenkstand te spreken gedenkwort zich ontwikkelen zal. Het algemeene in de taal van den Evangeliedienaar verbijzonderd zich dus tot de taal van den Evangeliedienaar zooals hij zich die in zijn 25-jarigen dienst te Utrecht heeft gesteld, en van het loon van den Evangeliedienaar spreekt hij in zijn gedenkwort zooals hij voor zich dat verwacht. En nu is het juist dit niet bij wat altijd en overal kan gezegd blijven, maar het komen tot wat toen hij te Utrecht op den dag van gedenken zijn woord deed uitgaan, moest gezegd, dat deze preek zoo voorbeeldig maakt.

Welke naam KLAARHAMER zich voor de taal van den Evangeliedienaar stelt, vernemen zij hoorders, bij wijze van tegenstelling, wanneer hij van de norm spreekt, die in 1 Corinthen aan de Evangeliedienaren stelde: „Zij moesten zich richten tot verstand en gevoel en verbeelding, maar niet tot de conscientie en den wil.“ p. 5.

En evenzoo bij wijze van tegenstelling, wanneer hij afkeurend zegt: „Maar de evangeliedienaar kan ook trachten, een evangelie te brengen, dat naar den mensch is, dat zich aanbeveelt aan het wijsgeerig denken, welks prediking een aesthetisch genot geeft, dat gevoel en verbeelding streelt, een evangelie, waaruit de ernaars van het Kruis is weggenomen, dat het hoogmoedige hart niet kwetsen en dat de conscientie niet veront-rust.“ p. 14. Nu moet ik eerlijk bekennen, dat die drie spits-puntige Klaarhamer'sche zinnetjes uit de laatste uitspraak er dimalt niet bij mij zijn ingegaan en dat ik, wat de eerste uitspraak betreft, van meening ben, dat de Evangeliedienaren door het eene te laten het andere niet wel kan doen. Het wil mij voorkomen, dat mijn oude vriend KLAARHAMER in die twee uitspraken wat al te eenzijdig neemt, en dit te meer omdat de enkele malen, dat ik onder het gehoor van deren begaafden predikter zat, zijn Evangeliedienaren zich wel degelijk evenzeer tot mijn conscientie en wil, als tot mijn verstand, gevoel en verbeelding richtte.

Toch versta ik deze eenzijdigheid wel. KLAARHAMER is, al ontbrekt het hem allerminst aan teederheid en „soff des ames“, voor alles een prediker der gerechtigheid, en zijn prediking bedoelt dan ook voor alles, „te kwetsen het hoogmoedige hart en te veront-rusten de conscientie“ door te doen uitschitteren voor zijn hoorders de majesteit van Gods Recht, om dus de verboden van hart en de veront-rusting van conscientie te bewegen tot het zoeken van hun gerechtigheid in Christus.

Deze is dan ook de norm die hij zich voor zijn Evangeliedienaren gesteld heeft. Prediker der gerechtigheid, ieder prediker moet het zijn, maar KLAARHAMER is het in bijzondere mate door zijn stoere, krachtige persoonlijkheid.

Krachtig als de stervige ruggegraat van het ros, die, hoe zwaar ook belast, van geen doorbuigen weet. In dezen geboren Amsterdamer zit iets van de Frische mentaliteit met haar: „wij knielen alleen voor God“.

Karakterhoedanigheden, ook die der krachtigheid van de persoonlijkheid, hebben hun schaduwzijde.

Rothie spreekt in zijn *ETHIEK* van de „val-sche“ krachtigheid der persoonlijkheid en KLAARHAMER spreekt op p. 18 in zijn gedenkwort van „karakterzonden“.

Zeker, een kind van God komt eerst in zijn sterven van zijn zonde af. Maar de macht van de zonde wordt reeds in zijn leven zoo getemperd, dat het echte door het valsche heenbreukt en de schaduwen vlieden bij het licht der heilige Genade. Weldadig doet het aan, deze man van krachtige persoonlijkheid, waar hij, in zijn gedenkwort, zijn prediking toetst aan de norm, in het besef van tekortkoming in de vervulling zijner taak, diep ootmoedig te zien buigen voor zijn God, en van het loon dat ook hij verwacht, niet anders te hooren spreken, dan van genade-loon.

Maar ook nog in ander opzicht komt aan den inhoud van deze preek dat heel individuele van den prediker uit.

Met zijn krachtige persoonlijkheid hangt op

het innigst aan zijn reformatorische zin. Hij, die reeds lang voor hij, nu 25 jaar geleden, te Utrecht kwam, op het gebied van de Kerk en de Theologische wetenschap de gapende kloven gezien had tusschen wat, naar zijn overtuiging, zijn moest en wat *is*, was reeds toen gezind om wat zijn moest, ook te doen worden en, nog staande in al de volheid van zijn mannelijke kracht, hebben wij hem die gezindheid in de dagen der Doleantie en ook later in reformatorische daden zien doorvoeren.

In brandenden, verterenden ijver voor het Huis des Heeren.

En op bladzijde 18 van zijn gedenkwort, spreekt hij van dit zijn „spogen om de kerk en de wetenschap tot reformatie te leiden en door reformatie van die beiden al het leven te brengen tot de gehoorzaamheid aan de wet en het getuigenis Gods.“

En nu, na 25 jaren, waaraan de dienst te Hilversum en de zeer zware te Middelburg vooraf zijn gegaan en nu terwijl de ouderdom en grijsheid daar is, en bij dezen man, bij wien, doordat hij veel gedragen en veel gedaan heeft, ook veel kracht is verterd, is echter nog niet verterd de krachtige wil, om sal het leven te brengen tot de gehoorzaamheid aan de wet en het getuigenis Gods.

„En nu? Ach, soms kan ik schier den drang niet weerstaan, om met den diep teleurgestelden godman van den ouden dag uit te roepen: Heere, het is genoeg, neem mijn ziel maar van mij! te zoo lees ik op 18.

Want deze idealist, bezield voor het hoogste ideaal, dat sedert jaren de leidster op zijn levensgang is geweest, is teleurgesteld.

Zijn ideaal is geen werkelijkheid geworden. En in de nog ongebroken kracht zijner persoonlijkheid, die niet duldt een „mooi vanden“-tusschen waarheid en leugen, tusschen wat voor God zijn moet en wat voor God niet kan bestaan, kan hij geen „satiasis“ zijn; kan hij niet de bestaande toestanden niet „voldaan“ wezen. Maar toch is onder de teleurstelling van wat niet is, nog niet is, die Elia-stemming maar *soms*.

Op diezelfde bladzijde van zijn gedenkwort lees ik ook:

„Doch de Heere is getrouw. Wat hij belooft doet Hij.“

„Hij laat zijn handewerk niet varen, maar Hij volendt, wat Hij begon.“

„Dit is mijn hope.“

Ook bij alle teleurstelling heeft het vertrouwen op zijn God dezen idealist bewaard voor een wanhoopen aan de berijking van het doel waarvoor hij zich gaf.

Om de plaats, die Dr. KLAARHAMER heeft in ons kerkelijk leven en in veler harten, is de lezing van deze preek ook voor andere dan de leden van Utrecht's Kerk van belang.

2. PAARLEN UIT DE GESCHRIJVEN VAN DR. MAARTEN LUTHER. Vierde Druk. Corns Venmick. Gouda 1916.

Een boekje in duodecimo-formaat.

Voorop dit vertaalde citaat uit een brief van CALVIN.

„Ik wensch, dat gij wel moogt bedenken, welk een groot man Luther is, en met welke uitstekende gaven hij voorzien is geweest, met welk een stout en kloekmoedig hart, met wat bekwaamheid en kracht van leerling hij het Rijk van den Antichrist heeft bestreden, en niet wat wij bij getracht heeft de leer der zaligheid voort te planten. Ik plaecht wel te zeggen: alhoewel Luther mij een duivel noemde, zoo zou ik hem nochtans voor een waardig dienaar van Christus erkennen.“

Het boekje zelf is een vertaling van een Duitisch werkje, dat door den predikant te EBERFELD K. A. DORING, in 1830 werd uitgegeven en een aantal ketspreken en fragmenten uit LUTHER'S Schriften bevatte.

DÖRING schreef in zijn Voorwoord, dat deze woorden van den Hervormer waren „als geschept uit de diepte van het geloofhart en des geestelijken levens en met volle recht PAARLEN genoemd worden, met welke men geest en hart, ja den geheelen inwendigen mensch kan versieren.“

Van dit Duitische werkje van DÖRING, gaf A. ROOSEBOOM JR. te Amsterdam in 1849 een Hollandsche vertaling, waarbij hij enkele stukken die hem „minder belangrijk, of ook voor verkeerde toepassing, voorkwamen, door andere uit LUTHER'S werken verving.“

Van dit Hollandsche boekje verscheen in 1843 een tweede en in 1847 een derde druk, waaraan een brief van LUTHER aan MELANCTHON, overgenomen uit MERKE D'AUBIGNÉ'S GESCHIEDENIS DER HERVORMING, werd toegevoegd. Verleden jaar is van deze uitgave, door den heer VENNIK te Gouda een vierde druk ter perse gelegd en ons dezer dagen toegezonden. Het zijn 280 citaten.

Na het te hebben doorgelezen, kan ik het ten zeerste aanbevelen.

Officiële Berichten.

Vrije Universiteit.

Maandag 11 September l. werd onder leiding van den Voorzitter dr. W. A. van Es, van Leeuwarden, in de vergaderzaal achter de Noorderkerk te Leeuwarden een vergadering gehouden van het comité van actie tot opwekking van de belangstelling en de liefde voor de Vrije Universiteit, in (Friesland (Noordelijk gedeelte). Uit de mededeelingen die werden gedaan bleek, dat de arbeid door het comité in den vorigen winter verricht, niet ongezegd is geweest. Op vele plaatsen zijn opwekkingscomités gesticht, die hier en daar het aantal leden en contribuanten en het bedrag der contributies niet onbelangrijk hebben doen stijgen. Toch scheen op tal van plaatsen de belangstelling nog niet zoo groot, als het hoog belang, dat op het spel staat, wel waard is. Ook werd er op gewezen, dat er weinig groote giften waren ingekomen, terwijl toch in het algemeen de welvaart in de provincie in het afgelopen jaar zeer groot was geweest. Onbegrijpelijk werd het ook geacht, dat er zelfs nog wel eens een kerkeraad eener gereformeerde kerk was geweest, die uit vrees voor verdeeldheid in de gemeente gearzeld had een samenkomst in het belang der Vrije Universiteit te organiseren, alsof niet het hoog belang van gereformeerde Hooger onderwijs juist een der Vereenigingspunten moest zijn voor al degenen, die onze gereformeerde belijdenis lief hebben. Er kan dan ook niet voldoende worden gerestoreerd, dat nergens, waar de samenkomsten waren gehouden, ook maar iets was gebleken, waardoor zulke een vrees gewettigd scheen. Besloten werd daarom ook den aanstaanden winter den aangevangen arbeid weder met kracht voort te zetten, opdat de liefde voor onze stichting ook in dit deel des lands meer algemeen mocht worden. Daar toe zullen dan ook dezer winter weder op onderscheiden plaatsen spreekbeurten worden georganiseerd, terwijl ook zal gepoogd worden, in het einde van Februari of in het begin van Maart weder te Leeuwarden een provinciale Universiteitsdag te houden.

De heeren die zich voor het vervullen van sprekebeurten hebben beschikbaar gesteld, zijn de predikanten H. J. Allaart te Harlingen, Dr. W. A. van Es te Leeuwarden, J. P. Klaarhamer te Wommels, W. L. M. de Kollum, J. D. v. d. Munnik te Leeuwarden, R. van Reenen te Reitsum.

Buitenland.

N. Amerika. Tweecerle oordeel over de jongste Synode der Chr. Geref. kerk.

In De Wachter vinden wij het volgende oordeel over de Synode der Chr. Geref. kerk, die in Aug. '16 gehouden werd.

„Wij gingen naar huis. Maar o, zoo onvoldaan.“

Als deze synode met een bijzonderen naam in de geschiedenis aangekeken moest worden, zou het kwalijk een andere naam kunnen zijn dan die van een synode welke de zaken van de baan schoof.

De kwestie van een zuiverder verhouding tusschen kerk en wetenschap, tusschen curatorium en professoren kon niet tot oplossing gebracht.

De vraag naar den kerkelijken staat der zendingen werd uitgesteld.

De vraag omtrent het bedanken van het lidmaatschap, toch anders beide niet zulke moeilijke vraagstukken, eveneens tot een volgende synode.

De kwestie van vrouwenstemrecht naar politiek terrein verwezen. Alhoef de kerk geen roeping had om, natuurlijk zich niet in politieke bewegingen te mengen, maar om leiding en licht op sociaal terrein te geven, voor zoover het de beginselen aangaat.

De union-kwestie verdonkerendaand.

De vraag, hoe onze kerken tegenover den Europeeschen oorlog en zijn gruwelen stonden, naar „zuiver internationaal recht“ verwezen.

De echtscheidingskwestie naar Nederland en Zuid-Afrika opgezonden.

Ach, wat hadden we eigenlijk op de synode gedaan! Een hoop geredeneerd en gedebatteerd, op zijn best wat gekramd en gelijmd, maar waarin hadden we nu onze kerken verder gebracht?

„Die het meest er van geswogen heeft, Het best er van gesproken heeft“

placht Vader Cats te zeggen.

We zeggen niet, dat in alle kwesties anders gehandeld had kunnen worden, zoals we er nu voor staan. Er waren gewis kwesties welke afgehandeld hadden kunnen worden, maar in andere kwesties kon niet anders gehandeld.

Maar juist dit, dat niet anders gehandeld kon worden, is oorzaak van onze smart.

Onze hulpeloosheid, onze slapheid, onze aaneenschijding, dat we geen cordate, resolute, principieele besluiten konden nemen, dat is het, wat zoo bedroeft.

Er was vooral in 't laatste zoo iets van een geest om er maar gaaw doorheen te komen. Zoo iets van: zie zoo, dat is ook weer achter den rug.

Maar zoo weinig rustige principieele bespreking.

De verwerping van het voorstel om op het besluit in zake de unions, den voorgaanden avond in een ommeslente genomen, zonder dat allen zich recht bewust waren waar het over ging, terug te komen, bewees het.

Dit oordeel is niet gunstig. Geheel anders schrijft de heer A. Dijkstra in De Wachter. Hij acht dat een „frische geest“ in de synode heerschte en motiveert zijn oordeel aldus:

„Nu de synodale vergaderingen onzer Kerk weer tot het verleden behooren, is het zeker niet buiten orde om even stil te staan bij de besluiten der Synode, waardoor onze harten tot dankbaarheid gestemd worden.“

Allereerst in zake echtscheidingen. In verband met de gemakkelijke wijze waarop in dit land een echtscheiding kan worden verkregen, komt de kerk vaak voor moeilijke vraagstukken te staan, aangezien de wetten des lands geen bindend gezag voor de kerk van Christus hebben, als zij op een bepaald punt tegen de uitspraken van Gods Woord ingaan. De Synode deed wel, door een breeder onderzoek daaromtrent in te stellen.

Het besluit der synode inzake neutrale unions toont evenzeer wijsheid en voorzichtigheid, aangezien dit vraagstuk zoo ingewikkeld is in verband met eigenaardige Amerikaanse toestanden, dat deze sociale kwestie niet door een radicaal kerkelijk besluit kon beslecht worden.

Dat de Synode niet inging op de zaak van het Vrouwenstemrecht was te verwachten, doch het stemt tevens tot dankbaarheid, dat onze breedste kerkelijke vergadering zich onthield van inmenging in een politieke zaak die van tijd tot tijd door de burgers van dit land bij de stembus in een richting wordt geleid, over-eenkomstig het inzicht en het recht van de meerderheid der kiezers. De synode besloot wijselijk om niet in te gaan op het vraagstuk onzer internationale staatkunde ten opzichte van den handel in oorlogsmaterialen, aangezien dit een staatkundig vraagstuk is waarvoor bekwaame staatslieden van gevoelen verschillen, en waarin de kerk moeilijk een besluit kan nemen, ook afgedacht van de vraag of dit op haar terrein lag.

Ook het besluit der synode inzake den drankhandel is zoo zuiver mogelijk, door eensdeels aan te toonen „dat de kerk niet groepen in alle mogelijke kwaden door synodale besluit te veroordeelen“, doch anderszins te constateren, dat, aangezien „de Saloon als inrichting een onontzettend verdervende macht is geworden, geve de Synode haren zedelijken steun aan bewegingen om deze macht te breken“ enz.

Wij hebben stof om den Heere te danken, dat de Synode onzer kerken niet verdwalede op politieke, sociale en staatkundige paden, maar dat zij zich hield op eigen terrein.“

WINCKEL.

Voor Kinderen.

OM EEN PENNING.

XL.

TRECHT. (Slot).

Dezen goeden raad heeft de vrouw gevolgd en dat heeft zoveel haar als haar man goed gedaan in de vele jaren, die hen in Gods gunst nog waren toegelegd!

Het waren gelukkige jaren, waarin de gevonden en trouw bewaarde penning menig onoorbaar woord tot beiden sprak. En zij merkten op. De burgemeester leerde begrijpen, dat er nog begerlijker dingen zijn dan die de wereld heeft en geeft, en hij leerde hart en zinnen te zetten allereerst op het hoogere en eeuwige, op den schat die blijft ook als al het andere ons ontvalt. Dat werd hem tot een eeuwige zegen.

Hij leerde verstaan wat het woord des Heeren Jezus zeggen wil: Vergader u geen schatten op de aarde, waar ze de mot en de roest verderven, en waar de dieven doorgraven en stelen. Maar vergader u schatten in den hemel waar ze noch niet roest verderven, en waar de dieven niet doorgraven en stelen. En ook dat andere woord: Waar uw schat is, daar zal ook uw hart zijn. Naar waarheid kon eglang getuigd worden: Burgemeester De Regt is na zijn wonderbare redding van den dood een ander mensch geworden.

Dat was, wat het inwendige betreft, alleen voor den Heere God zichtbaar, die het hart vormt en kan doorgronden. Maar naar het uitwendige werd het openbaar voor velen.

Wel bleef hij de vijftige spaarzame man van vroeger, maar iedereen uit zijn omgeving merkte duidelijk uit al zijn doen en laten, dat zijn hoofd niet meer was bijzandichapen, vergaren, maar goed te doen met hetgeen de Heere God hem schonk. De oude liefhebberij om ook het kleinste dat nog niet kon doen te garen en te gebruiken, bleef hem bij zoo lang hij leefde, en was niet onbetuttel. Maar ook gaf hij weer aanzienlijke sommen uit voor armen en noodlijdenden.

Zijn ambt bracht mee dat De Regt zoo nu en dan met personen in aanraking kwam, die zich aan eenig misdrijf hadden schuldig gemaakt. Onder dezen waren vele lichtzinnigen en lui. In plaats van deze nu aanstonds te straffen zocht onze burgemeester voortaan veeleer hen door zachtheid en goedheid tot een beter leven te brengen.

Heel zelden ook liet van nu aan, als er predikdienst was, de burgemeester zijn plaats van de kerk ledig. Hij had het daar niet te druk voor, nu hij gevoeld had, hoe wat het zwaarste is, ook het zwaarste moet weeten. Zijn vrouw was hem behulpzaam, en beiden, man en vrouw, gaven nu aan het dorp een voorbeeld, dat gunstige werkte.

In 't kort er was een geheele verandering, een volslag omkeer tot stand gekomen, en velen erkenden daarin de hand des Heeren, zelfs onder hen die juist niet voor vroom bekend stonden. „Hij is de oude niet meer, plachten zij te zeggen“, maar de verandering is verbetering. En daarin hadden zij gelijk. Meermaalen konden De Regt en zijn vrouw van heeler harte de schoone woorden zingen die wij vinden in Ps 138: 3:

Dan zingen zij, in God verblijd,
Aan Hem gewijd,
Van 's Heeren wegen;
Want groot is 's Heeren heerlijkheid,
Zijn majesteit
Ten top gestegen;
Hij slaat toch, schoon onemidlig hoog.
Op hen het oog,
Die need'rig knielen;
Maar ziet van ver met gramschap aan
Den dien't waan
Der trotsche zielen.

Vele maanden gingen voorbij. De tijd die Frits in de gevangenis moest doorbrengen, liep ten einde. Weldra zou hij zich weer op vrije voeten bevinden.

Hij had zich in zijn straftijd voorbeeldig gedragen. Doch de vraag was, wat nu? Bij een geregelde leven en onder goede leiding kon, dat was duidelijk, uit Frits nog iets goeds groeien. Maar hoe?

Over het antwoord op de vraag peinsde de burgemeester dagen lang nadat hij gehoord had, wanneer Frits weer vrij zou komen. In het eerst wist hij niet wat te doen. Zou hij zich met den landlooper en deugdelijk nog bemoeien? In dien tijd lieten de meesten die konden helpen zulke uitgeworpen uit de maatschappij links liggen. Doch De Regt gevoelde dat hij zoo iets niet doen mocht en besloot tot gansch iets anders.

Zoodra hij wist dat Frits tot hem komen kon, noodigde hij hem daartoe uit. Frits keek niet weinig op toen die noodiging kwam, en dacht met schrik: Zou ik nog iets bij hem op mijn kerstok hebben. In elk geval kon hij kwalijk weigeren. En zoo stonden na weinige dagen weer tegenover elkander de twee mannen die elkaar zoo bitter hadden gehaat.

„Frits Bertus!“ sprak de burgemeester vriendelijk, „ga zitten, we moeten eens praten. Ik zou gaarne over iets gewichtigts met u spreken.“

Nu komt het, dacht Frits, terwijl de ander voortging.

„Wat denkt ge nu te beginnen?“

Frits betuigde, en men kon zien dat het hem ernst was, dat hij o zoo gaarne een beter leven zou aanvangen. Maar wie zou een man die tot nog toe niets goeds had uitgevoerd, willen helpen.

„Dat wil ik beproeven“, was het antwoord, „en met Gods hulp zal 't gelukken ook. Als gij wilt medewerken, hoop ik te zorgen, dat ge van een zwerveling een knap man wordt. Verkeerde opvoeding en slecht gezelschap hebben u al vroep bedorven. Maar Gods genade is machtig het kwade uit te roeien en u tot een nieuw mensch te scheppen, die God den Heere lief heeft en den naaste als zich zelf. Wilt gij dat?“

Frits wist niet wat hij hoorde. Voor het eerst vernam hij de stem van een waren vriend, die hem het vooruitzicht opende op een beter leven. Hij barste in tranen uit, en verklaarde diep geroerd zich in alles te zullen schikken wat de burgemeester zou goedvinden.

Deze zijnerzijds hield even trouw woord als Frits deed. Allens werd deze geheel anders dan vroeger. Menigeen zag het met verbazing. Al kunnen wij over het hart niet oordeelen, er is alle reden om te onderstellen dat de uitwendige verandering slechts de vrucht was van een nog grotere en betere inwendig. Maar zeker is, dat in het geheele dorp mettertijd niemand Wouter De Regt zoo geerd heeft en zoo lief had als Frits, de vroegere zwerveling en deugnet.

HOOGSTRAAT.

Ingezonden Stukken.

(Buiten verantwoordelijkheid van de Redactie.)

Mijnheer de Redacteur.

Zou ik nog eenmaal iets mogen insenden om toe te voegen aan mijn vorig schrijven van 4 Juni j.l.? Mij dunkt, dit hoort er nog bij, omdat er toen niet gesproken was over de melodieën der psalmen. Ik dacht daar bij mijn schrijven wel om, maar vond geen aanleiding om er over te schrijven, daar er niet over gesproken was.

Nu er echter in de *Hervat* van 9 Juli, een broeder, ik meen een HGEI, over de betrokken zaak zijn is komen uitspreken, naar den wensch van mijn hart, dat een, bekwaamer dan ik, het voor de Psalmen mocht opnemen, en ook over de melodieën sprak, zou ik gaarne aan mijn vorig schrijven iets over de wijzen der Psalmen willen toevoegen.

Onder mijn huiselijke bezigheden eens een Psalm zingende, het was de 52ste waar de ware Israeliet tegenover den Edoniet zich hooren laat. „Wat beroemt gij u in het kwade, o gij

geweldige? Gods goedertierenheid duurt toch den ganschen dag.“ En ik zong dien psalm uit, en vooral het laatste vers in de wijs lokte uit om opnieuw te beginnen. En ik bleef in gedachten en zei tot mijzelf, het vertrouwen dat in het lied zich uitsprekt, zit ook in de wijs. Of ik mij goed uitdruk? laat die kundige organist, ik meen uit Gouda, die zoo aangenaam en der zake kundig schreef over het orgelspel en de begeleiding van het kerkgezag, hier het antwoord maar op geven. Dit was de aanleiding dat ik ging nadenken over de melodie der Psalmen en vond over het geheel genomen den inhoud der liederen met de wijzen in overeenstemming, en ik dacht met achtung en bewondering terug aan die mannen die groepen waren geweest tot dezen arbeid. Wat zijn ze thuis geweest in den inhoud en geest der psalmen, wat heeft de H. G. hon ingelied, nu nog mag de gemeente des Heeren hare ziel er mede verwikelen. Een zeer kundige organist uit de Herv. kerk sprak eens zijn bewondering uit over de melodie van Ps. 51 als behoorend bij den inhoud en geest van dien psalm. Dat was een kundig mensch, een echte musicus. Maar ik hoorde ook eens een eenvoudig boerenman zeggen, toen ps. 68 werd opgegeven: O, ps. 68? 't is feest! Een tijd geleden zei ik tot onzen organist, wat heit ge de stammen Zondag vrolijk doen opgaan, ik sloot er mij vol blijdschap bij aan om op te klimmen tot Zions Godgewijden top.

En eens toen we zongen uit ps. 42, van het gedruisch uwer watergaten, hoorden we een oogenblik de wateren klateren. Heerlijk, zielsverkwikkend. Op dit gebied van begeleiding van het kerkgezag zal stellig wel wat te reformeren vallen.

Een kundige organist is zoo veel waard, men moet kunnen hooren uit zijn spel of hij de woorden verstaat, zal het goed zijn.

De laatste schrijver in De Hervat haalt Ps. 9, 10 en 11 aan als hebbende geen aange-naam. Ps. 19. Het komt mij voor, dat hij den aanhef in de vraag reeds de wijs zit in het: „Waarom: o God blijft gij van verre staan. En Ps. 9: ook het tweede vs. paste de H.G. mijne siele eens toe, toen ik moest uitblijven:

„Ik zal in U, mijn God, vol vreugd Opdringen in den geest verheugd, Uw Naam zal door mijn psalmgezangen, o Allerhoogste, lof ontvangen.“

Als dit „Allerhoogste“, zich talloze malen een uitweg uit ons hart boven zoekt, och, dan vindt men ook de wijs niet leelijk. Maar de heer A. moet de wijs ook niet neuriën, maar krachtig uit volle borst zingen en ik twijfel niet of de wijs zal Zed. meevallen.

„De broeder der gemeente“ schreef dat er van de 150 Ps., 50 niet worden gezongen; dit is zoo, maar dit behoort toch niet zoo te zijn, het ligt niet aan de gemeente maar aan de voorgangers. Da. Brummelkamp prekeert eens bij ons, en noemde Ps. 117 en zeide, waarom wordt die psalm toch nooit gezongen (zijne predicatie was over Hagai 2: 8) waar deze Ps. 117 wel bij hoort.

Ik moest om zijn opmerking glimlachen en zeide bij mijzelf, maar aan wie ligt dit, waarde heer, toch zeker aan uzelfen. Geef die psalm maar op en ik beloof u, wij zullen zingen dat middelste hoofdstuk uit den Bijbel, waar alle volken worden aangeroepen om God te loven. Daarenboven is de wijs van dien psalm ook lang niet leelijk. Naar de noten der psalmboekjes te oordeelen, werden de wijzen vroeger op heel en halve noten gezongen; wat ook veel mooier is dan de noten even lang.

Dat dit niet volgehouden is, zal zeker zijn reden wel gehad hebben; misschien werd het gezongen onordelijk; en orde is zeker een eerste vereischte in het gemeentelijk gezang.

„Huis kan men toch altijd op heel en halve noten zingen; als men b.v. Ps. 21 zingt, kan men er niet van uitscheiden zóó mooi als dit is, en ook Ps. 101, 32 en andere. Dat er een tijd kan komen dat de de psalmbundel naar taal en wijs herzien en uitgebreid moet worden gelijk in 1773, zal niemand die verstandig is tegenspreken. Mij komt voor de aandacht een hoofdrit, in de *Standaard* jaren geleden over „de verslijting der taal“. En dat gaat door.“

Maar is dat niet wat anders, met hetgeen de Heere ons gaf en stellig en zeker in zijn gunst ons gaf, te woekeren en te trachten tot de vol-maaktheid voort te varen, zooals Gods Woord ons zegt, „dan de gemeente maar een nieuwen liederenbundel te geven, wat alleen welkom is aan de oppervlakkige leden der gemeente; maar die Gods Woord liefhebben, houden vast aan de psalmen. En vraagt men of het in Bethlehem vervulde er dan niet bij hoort, dan zegt mijn hart: welk een overbod